

S. Fr. B. J. Müller professor 7
12
elhan

EXERCITIUM

CANONICUM

EX

Jure Ecclesiastico tum publico, tum
privato Germaniæ, ejusque
Historia

VARIAS THESES

EXHIBENS

QUAS

PRÆSIDE

P. PHILIPPO HEDDERICH

Minorita Conventuali

DEFENDENDAS SUSCEPIT

D. PETRUS DÜNNWALD, Bonnenfis

Juris utriusque Auditor.

Die XXII. Julii Anni MDCCLXXV.

in Auditorio Juridico Electorali Bonnenfi.

BONNÆ, in Typographia Aulica.

Ex Historia Juris Ecclesiastici.

- I. *C. 33. XI. q. 1. five l. 1. Cod. Theod. de episc. jud.* non est textus suppositivus: unde rectè ait *Cl. Rupprecht in not. Histor. ad Tit. de judic. p. 323.* Causas Civiles Laicorum non tantùm ex compromisso utriusque partis, sed etiam parte altera invita ad Episcopos tanquam arbitros olim deferri potuisse.
- II. Sola sacerdotalis brevitatis in expediendis litibus causa fuit, ut Imperatores orientis contulerint Episcopis facultatem, Laicorum quoque causas civiles dirimendi *remotâ adeo appellatione.*
- III. E contra *Can. 5. 6. 7. & 9. III. q. 6.* nullius fidei existunt, quare solido nititur fundamento, quod idem author. *l. cit. p. 336.* latè deducit.
- IV. Judiciorum Ecclesiasticorum formam simplicem & planam exitisse per 10. priora sæcula docent Collectiones Canonum, quæ codices *Burchardi & Ivonis Sæc. XI.* compilatos antecedunt, in quibus ordo processus, aliæque juris civilis solemnitates, postea adoptatæ, non reperiuntur; quod idem confirmant exempla utriusque Ecclesiæ à *Thomasso de N. & V. E. D. P. 2. L. 3. cap. 101.* lato calamo adducta.
- V. Post Sæc. X. sensim formalitates & subtilitates Forenses tribunalia ecclesiastica subintrare cæperant, eò quod studium legum civilium tum in Italia florere cæpit, atque publicis juris Justinianæi prælectionibus tum in occidentem introductis non tantùm Laici, sed & Clerici delectabantur, adèd quidem, ut Clerici tum dicerentur omnes generatim Viri literati & docti, uti notat *du Cange in Gloss. med. & infim. latin. V. Clerici.*
- VI. Cùm itaque studium legum inter ipsos Clericos invaluisse, & causæ ad earum præscriptum decidi passim consuevissent; ipsi quoque Pontifices ac nominatim *Alexander III. & Innoc. III. Sæc. XII. & XIII.* eorùmque Successores in suis responsis legum autoritate uti, & modum causas instituendi & decidendi ad normam legum civilium præscribere cæperunt, ordòque modernus processuum Ecclesiasticorum Sæc. XIII. stabilitus fuit.

- 2
- VII. Quod si Spiritum Ecclesiae, quem à suo Fundatore J. C. hausit, consideremus, illa semper maluit, & hucusque mavult causas filiorum suorum summarie & absque forensi strepitu terminari; si verò conditiones temporum hominumque in iis viventium spectemus, rectè ab illa tandem ordo judiciorum L. II. Decret. præscriptus & introductus fuit, quod ex obviis constitutionibus Romanorum Pontificum palam est, quibus se fraudibus malevolorum hominum obviare, & sceleri repagulum figere testantur.
- VIII. Postquam eodem tempore Partes litigantes ipsis adeo Episcopis mentiri non erubuerunt; Legislator Canonicus excogitavit malo huic remedium, nempe sic dictas POSITIONES, quæ sunt vera & unica Juris Canonici tum usualis tum scripti propago *c. 54. de elect. c. un. de lit cont. c. 2. de conf. in 6. c. 2. de testib. in 6. Clem. de V. S.*
- IX. Sinistrè confundit *Pbæbeus Inst. Can. L. 3. T. 10. n. 9.* positiones istas cum interrogationibus, in jure faciendis, de quibus in Digestis extat titulus peculiaris: nam istæ interrogationes fiebant ante litem contestatam, positiones exhibentur post illam; hæ probationis relevandæ gratia concipiebantur, illæ actionis instituendæ causa: positio est enuntiatio perfecta, interrogatio autem imperfecta, per verba, *an, quid, quomodo, &c.* formata.
- X. Ut coerceretur litigantium negandi facilitas addidit Positionibus Religio necessitatem duorum juramentorum, quorum alterum ex parte ponentis vocatur dandorum, alterum ex parte respondentis juramentum respondendorum [vide *c. 2. de testib. in 6.* ubi pragmatici forenses miscent in praxi juramentum dandorum cum juramento malitiæ, & juramentum respondendorum cum juramento calumpniæ; sed hi se corrigant ex ordinatione S. R. I. Notariali de an. 1512. §. 2. 3. 4.
- XI. Ast sicut nihil tam sanctum est & salutare, quo rabularum astutia non abutatur, ita hic ipse modus *positionum Canoniarum*, abbreviandi lites detortus ab iis fuit ad easdem ex causa incidenti tantò longiùs procrastinandas: vid. *c. 2. de Confess. in 6.*, quibus malis varia remedia quæsitivè Imperium nostrum in *Ordinat. Camerali de an. 1555. part. 3. art. 15. §. 2. 3. 4. 5. & 6.*
- XII. Demum novissimus Imperii recessus de an. 1654. rem istam ad primævi statûs simplicitatem reducturus, rescissis positionibus aliis, solas probationales earumque responsiones tam ex parte actoris, quam rei admisit, disputationes autem super responsionibus planè sustulit. *Vid. recess. cit. §. 34. 37. & 41.*

- XIII.** Olim nonnulli Patrum Canones & Leges hujus Sæculi voluerunt, ut totus clericalis ordo à juramento præstando sit immunis; sed *Lucius III.* & *Greg. IX.* Sæc. XII. novis morbis nova antidota præpararunt, volentes, ut & Clerici ad veritatem eliciendam præstarent calumniæ juramentum. *Vid. c. 1. 5. & 7. de jur. Cal.*
- XIV.** Recta Canonicorum origo ad tempus *D. Chrodegangi* referenda est, non ad illa *Ss. Augustini & Eusebii.*
- XV.** *D. Chrodegangus* Canonicis suæ Ecclesiæ Metensis primus regulam à Monachorum regula distinctam præscripsit, non illam quidem, quam *Harzbemius* sub nomine ejusdem *Tom. 1. Conc. Germ.* refert, sed aliam, quam *Harduinus T. IV. CC. p. 1182. 34.* capitibus absolutam adducit.
- XVI.** Eadem *D. Chrodegangi* regula in *Conc. Aquisgranensi* an. 814. ad 145. capita aucta fuit; sub qua Canonicos Ecclesiæ nostræ Coloniensis plurimos ferè ad *Sæc. XI.* vixisse defendimus, quo demum ad separatas secedebant œconomias.
- XVII.** Quare de plurimis Ecclesiis Collegiatis falsum est, quod vulgo dicitur, eas Monasteria Religiosorum extitisse.
- XVIII.** In nonnullis tamen Canonissarum Collegiis Religiosas sub regula *S. Benedicti* ad *Sæc. XIV.* extitisse, duplici Diplomate ostendimus.
- XIX.** Quod *Cl. BANNIZA Tract. de prim. precibus* asserit, Albertum I. Filium Rudolphi I. non exercuisse jus primariarum precum ex ejusdem rescripto ad Capitulum Aquisgranensè a. 1306. dato apud *de Gudenus Cod. Dip. T. 2. p. 989.* falsitatis convincitur.
- XX.** Miramur, *Espenium T. 1. J. E. U. p. 143.*, virum alias in historia versatissimum, per *Cl. Chokier* deceptum esse, dum sustinet, originem *Castellariæ Romanæ* non excedere tempora *Innoc. III.* liquidem *c. 10. de rescriptis* contrarium apertè doceat.

Ex Jure Ecclesiastico publico Communi.

- I.** Quodsi sanctos audiamus Patres, residendi necessitas, quæ ligantur Episcopi, non arbitrariis solius Ecclesiæ decretis, sed lege adeo divina imposita est & firmata, ut quidem sua tantum, non Vicaria opera satisfaciant.

- II. *Causæ tamen nonnullæ sunt, quæ eos secundum Conc. Trid. Sess. 23. c. 1. de ref. à necessitate residendi aliquamdiu eximunt. Videl. Christiana Cbaritas, urgens necessitas, debita obedientia, evidens ecclesia vel reipublicæ utilitas.*
- III. *Eodem, ac Episcopi, jure residere tenentur Parochi ceterique curati residentia itidem personali, & non otiosâ Trid. l. cit. quare (verba sunt Cl. de Riegger P. III. §. LXXI) eant Parochi cum usu contrario quantumvis longævo, vocent consuetudinem, dispensationem jactitent, corruptela est; mille dispensationes nihil agunt.*
- IV. *Causam infirmitatis, utpote causam absentia notoriam, non tenentur curati insinuare Episcopo, aut ejus Generali Vicario, modò aliàs curæ suarum ovium sit debitè provisum.*
- V. *Etiã Canonicos ad residentiam personalem quidem & non otiosam adstringi, indubitata res est; beneficium enim ob officium conceditur c. fin. de rescript. in 6.*
- VI. *Capitula Canonicorum Cathedralium sede vacante jurisdictionem Episcopalem eo usque exercent, donec exceptio dilucidè ostendatur.*
- VII. *Varia autem exceptiones sunt: veluti in C. 2. ne sed. vac. C. un. eod. in 6. C. ult. eod. Trid. Sess. 7. de ref. C. 10. Denique non gaudent juri- bus, Episcopo, nonnisi ex speciali privilegio, delegatione aut præro- gativa Personæ propria competentibus.*

Ex Jure Ecclesiastico publico Germaniæ.

Ex Concordatis cum S. Sede initis.

- I. *De Appellationibus ad Curiam Romanam Canonistæ Germaniæ sobriè sentiendum est: ne una ex parte violetur Authoritas S. Sedis, ne quoque altera ex parte Concordatis vis inferatur, videlicet ultimo Decreto trigessimæ primæ Sessionis Conc. Basil. à Natione nostra acceptato, & ab Eugenio IV. confirmato.*
- II. *In beneficiis per Concordata adhuc reservatis Teutonicus non teu- tonico præferendus est.*
- III. *Per §. rursus Monasteria &c. in Concordatis Aſchaffenb. reservata tantum sunt beneficia vacantia per promotionem in Curia; quare be- neficia, tempore inter electionem & confirmationem medio, ab electo resignata non erunt reservata, non obstante reg. 26. Can- cellariæ.*

- IV. Concondata Aschaffenburgensia pariter reservant tantum beneficia vacantia per depositionem aut privationem per Pontificem aut ejus autoritate factam; unde male id extenditur ad depositionem aut privationem ab Ordinario, vel à lege aut Canone factam.
- V. Displicet sententia illorum, qui *C. 3. de præb. in 6.* per Concordata Principum derogatum esse asserunt.
- VI. Sub Reservationibus Concordatorum nequaquam cadunt beneficia, *manualia, regularia, resignata, juris patronatus laici vel mixti.*
- VII. In dubio, utrum vacatio in mense Apostolico, an verò ordinarii Collatoris facta sit, pro mense *Ordinarii* præsumendum est.
- VIII. Sede Apostolica vacante, beneficia in mensibus Papalibus vacantia Episcopi jure potius Ordinario ac nativo conferunt, non vi indulti quinquennalis.

Ex Pace Westphalica.

- I. Neque Catholicis, nec Protestantibus *jus intercedendi* in causis religionis denegari potest.
- II. *Jus verò alterius causam in judicio persequendi*, quod ex Pace W. prætendunt Protestantes, iis rectè denegatur.
- III. Propter jus Sacrorum territoriali Superioritati per *Inst. P. W.* de facto cohærens Dominus territorialis Catholicus Subditis A. C. indicare potest ferias celebrandas, nisi Subditi in anno normali se constituisent in quasi possessione recusandi festa nova.
- IV. Quare nec solus status negativus anni regulativi, neque Art. V. §. 48. P. W. in verbis: *quæ Augustanam Confessionem nullatenus concernunt*, huic juri indicendi ferias resistit.
- V. Causæ verò, propter quas idem Dominus territorialis Catholicus Subditis A. C. imperare possit ferias sacras, easque novas & perpetuas, sunt sequentes: perpetua memoria græte mentis erga beneficium aliquod Dei supernaturalis Ordinis; explicatio & contemplatio cujusdam veritatis particularis omnibus Christianis utilis: uniformitas Christiana quoad sacram quietem in uno eodémque territorio.
- VI. Cum porro Subditi Protestantes Domino territoriali in politicis pleno jure subsint, conqueri non possunt Protestantes, si Dominus territorialis Catholicus iis certi alicujus Calendarii præ alio receptionem injungat.

VII. Neque ipsorum conscientis inde ulla vis infertur, ceu apertè ostendit Edictum regium, quo ipse Rex Borussiae A. 1744. Subditis suis Silesiacis & regni eandem Paschatis celebrationem cum Catholicis injunxit, qui & novissimè quoad celebrandum Pascha Uniformitatem Imperii exoptavit in Comitibus.

VIII. Jurisdictionem supremorum Imperii tribunalium in causis ecclesiasticis Protestantium magis, quàm Catholicorum fundatam esse, solidè demonstravit Cl. FRANCK *Juris publici & Hist. in Univ. Trevirensi Prof. publ. Diss. de Censura principii: Jurisdictio supremorum &c. Moguntiae A. 1771. edita, nuac denuo recusa in Tbes. J. E. Germ. T. III.*

Ex Jure Ecclesiastico Feudali.

- I. In feudis Germaniae, praecipuè ecclesiasticis, primariò ad tenorem literarum investiturae, mores feudorum proprios, ordinationes ac praxes singularum Curiarum feudalium respiciendum est.
- II. Feuda ecclesiastica ex origine sua omnia esse oblata, veluti contendit Böhmerus *Diss. von krumstabischen Leben* Historiae Germaniae repugnat.
- III. Feuda oblata regulariter praesumuntur esse propria, quare in iis Successio faeminarum in regula non habet locum: non obstante vulgato illo: *Krumstab sobleust niemand aus*, cujus origo incerta est, nec ulla lege publica unquam confirmata.
- IV. Bona ecclesiastica ab Episcopis sinè Consensu Capituli in feudum dari nequeunt.
- V. Amplior tamen est potestas eorum in rebus infeudari solitis, & ad ecclesiam reversis, utpote ad nullam restricta solemnitatem, quam Capitulum in certis quibusdam Casibus sit legitimus contradictor.
- VI. Principes ecclesiastici Germaniae feudorum Regalium ad Principatus pertinentium non tam Pro-Vasalli, quàm Vasalli principales sunt, adeoque & veri propriique Principes.
- VII. Clerici sive Canonici saeculares regulariter capaces sunt successionis in feudis propriis & gentilitiis.
- VIII. Feuda ecclesiastica non pertinent in Imperio ad forum ecclesiasticum tam in prima, quàm in secunda instantia,

- IX. Pœna privationis feudorum Imperii non nisi felonia reus tenet, unde nec Prælatus Ecclesiæ, nec pater filiis innocentibus præjudicare potest.
- X. Malè definit Cl. Engel Tit. de feudis n. 10. feudum nobile esse illud, quod personam accipientis nobilitat; neque enim convenit omni definito.

Ex Jure Ecclesiastico privato.

Ex L. II. § III. De testalium.

- I. Duo Capitula difficilia, videl. C. 13. de judic. & C. 2. de sent. & re jud. in 6. non audemus per omnia sustinere.
- II. Difficultatem C. fin. de jud. non solvit Gonzalez inquires: utramque causam possessionis & proprietatis fuisse delegatam ab eodem judice terminandam, quia textui vim infert; minùs satisfaciunt, qui causam proprietatis, quia spiritualis erat, à causa possessionis divisam fuisse afferunt, non enim quæstio erat de jure eligendi rectorem ecclesiasticum, sed politicum; rectiùs ità inquis: in possessorio cognovit Potestas Florentina sæcularis, in petitorio Judex ecclesiasticus, quia in hoc Abbas & Conventus sustinuit personam rei, & ità ex integro summarium cum textu combinabis, quin inter c. cit. & c. 1. de caus. poss. & propr. sit antimoniam.
- III. In causis ecclesiasticis filius familias Major XIV. ann. se solo habet personam standi in judicio per c. fin. de jud. in 6. quam decisionem Papæ frustra sugillat Huberus ad tit. ff. de jud. in ceteris quoad filium familias jus Canonicum non correxit jus Civile.
- IV. Privilegium fori Clericorum in civilibus esse juris Divini, prout ENGEL ad tit. de for. comp. n. 38. asserit, vix defendi potest: sed rectè docent Cl. RAUTENSTRAUCH ord. S. Bened. Inst. J. E. T. 1. p. 383. & de RIEGGER P. II. de for. comp. descendere originativè ex privilegiis Principum.
- V. Per. c. 1. §. 3. de for. comp. in 6. contrahentes absentes à loco contractûs non trahendi sunt inviti ad forum contractûs. -- Sed cur §. 3. cit. inquit: si absentes citati comparere contempnant, contra eos posse fieri missionem in possessionem bonorum? R. quia tantùm absentes voluit non esse trahendos invitos remediis in personam. -- Omisissis iis, quæ Cl. Engel h. t. n. 24. ad longum disputat.

VI. Quamquam non sint tot antinomiae in nostro C. J. quot sibi interpretes communiter imaginantur; nihilominus inter c. 1. & 5. de jur. cal. vera datur; dicendum itaque est, c. 5. sustulisse privilegium c. 1. neque enim fundata est illorum opinio, qui c. 1. explicant de Clerico non litigante in causa propria.

VII. Judex datare potest die dominico, non vero ad diem dominicum.

VIII. Non obstante c. 1. 2. & 3. de ord. cogn. prius cognoscendum est super actione, quam super exceptione; quaestio tamen praedjudicialis prius cognoscenda est, quam principalis judicanda.

IX. Conungi posse in eodem libello ac iudicio causam proprietatis cum remedio adipiscendae & recuperandae possessionis dubium non habet de iure Can. ex c. 3. de caus. poss. & propr. neque minus iudicium retinendae possessionis cum petitorio conjugium sustinet.

X. Qui initio egit in petitorio, potest quamvis lite jam contestata, si è re sibi visum fuerit, quod probatio dominii sibi nimis ardua appareat, mutato consilio, transire ad possessorium, modò in causa non fuerit conclusum; imò etiam post conclusionem in causa ad possessorium se convertere potest, si ex indiciis arguatur iniquitas adversarii, aut hic alteri probationes dominii subtraxerit.

XI. Petitorio cum possessorio in iudicium deducto cognoscitur super utroque; quo casu si actor vincat in possessorio, succumbat verò in petitorio, in eadem sententia prius actori, deinde reo victoria adjudicatur.

XII. Ratiocinium Cl. Engel ad Tit. de rest. spol. contra tertii b. f. possessoris conventionem ex Can. redintegrandi non subsistit. -- Consentiant quidem eidem nonnulli Domini de schola, sed non exaudiuntur in praxi.

XIII. Sive actor in causa c. 3. de dolo & cont. fuerit contumax, sive reus (quod nobis perlecta Decretali integra in antiquis collectionibus verius est) summarium Capituli ejusdem rejiciendum est: *actore contumace testes recipi & sententia ferri debent*, ETIAM LITE NON CONTESTATA reo instante, rectè tamen docent Interpretes, actore contumace reum esse absolvendum, aut reo instante ad cognitionem causae procedendum,

XIV. Rubrica: *ut lite pendente nihil innovetur*, perfectum habet sensum; quare rectè docetur, omnia rescripta etiam supremi Pontificis esse nulla, non expressa litis pendencia, quis enim praesumeret, etiam Papam velle alterius juri praedjudicare, aut statum litis immutare?

- XV.** In notorijs facti Summos Pontifices rejecisse ipsa aded substantialia processûs *Summarii* negamus ex *C. 21. de jurej.* Lamenta itaque BÔHMERI *I. E. P. Tit. de jud.* contra Pontifices ex sinistro potius Decretalium intellectu, quàm culpa Pontificum prodierunt.
- XVI.** Cave, ne *Clem. un. de prob.* interpreteris, quin reflectas ad Concordata Germaniæ.
- XVII.** Non est verum, in foro Canonico post publicationem rotuli testium novos super iisdem articulis testes produci posse in eadem, aut nova instantia, disertis enim verbis id vetitum est *C. 17. de testib. & Clem. 2. eod.*
- XVIII.** *Summarius C. 3. de testib.* nimium dicit, ergo nihil.
- XIX.** Dura nobis nobis videtur opinio, quæ causam, juramento voluntario decisam, negat posse retractari suscepta probatione perjurii, saltem, si hæc liquidò fieri possit, quæ enim æquior ratio adduci poterit, illâ, quam ipse Imp. adfert *l. fin. C. de R. C.* ne homo ejusmodi impius ex impietate lucrum reportet?
- XX.** Sunt, qui hodie præsumptionem Juris & de Jure omnino exterminare volunt, veluti SCHNEIDIUS *orat. de præsumpt. J. & de J. Wirceburgi 1770.* at momenta ejus non sufficiunt, ut à via hæctenus trita nobis recedendum esse, persuadeant.
- XXI.** ENGEL n. 6. *Tit. de except. legem 9. ff. de except. & R. J. 63. in 6.* perperam sic distinguit: "*utrum reus, deficiens in exceptionis suæ probatione velit ex post facto negare intentionem actoris, vel quoad jus, vel quoad factum? si quoad jus, e. g. dicendo: fecimus quidem contractum, sed nego illum contractum valuisse, audiendus erit: quodsi verò ipsum factum negare velit, quod jam per exceptionem confessus est, non aliter audiendum puto, quàm si de errore docuerit.*" Neque enim objectæ exceptioni confessio facti inest.
- XXII.** Infirmis planè argumentis COCCEJUS *in suis exercit. curios. Disp. 91. & 92. de finibus b. f. in præscript. J. Can.* impugnat Decisionem Pontificis *C. fin. de præscript.* quâ adversus J. Rom. placita ad omnem præscriptionem requisivit bonam fidem.
- XXIII.** Ad præscriptionem immemorialem non requiritur, ut nulla planè ratione contrarium in documentis publicis, Archivis, diplomatis erui posset; quæ enim præscriptio immemorialis deprehendi unquam posset?
- XXIV.** Præscriptio sive usucapio facit etiam pro foro interno Dominum ex non Domino: sed res judicata pro eodem foro non facit *ex falsa verum, ex injusto justum, ex nigro album,* ut fabulantur quidam pragmatici.
- XXV.** Clerici in minoribus constituti, si matrimonium contrahant, ipso jure

jure amittunt beneficia, quæ habent; quod, etiamsi ratum solummodo fuerit matrimonium, obtinebit; non item, si aut à sciente aut ab ignorante nulliter contractum fuit, quia de valido tantummodo loquuntur jura, neque, quod tamen Canones supponunt, statum talis adsumsisse dici potest cum beneficio incompatibilem.

XXVI. *Solius Episcopi est*, præmisso examine institutionem authorizabilem ac præsertim jurisdictioni facultatem in sacro tribunali beneficio conferre, exclusa omni consuetudine, præscriptione vel privilegio contrario, ut loquitur Conc. Tridentinum; igitur audiendi non sunt interpretes quidam Canonum, inter consuetudinem antecedentem & consequentem distinguentes.

XXVII. Perperam hucusque *C. 2. de bis, quæ fiunt à Præl.* adlatum est à Canonistis pro eo, quòd in alienatione rerum ecclesiasticarum consensus Capituli tacitus sufficiat; non enim de alienatione rerum ecclesiasticarum, ut summarium falsò loquitur, sed de concessione beneficii nempe ecclesiæ decimæ textus intelligendus venit.

XXVIII. Alienationis verbum in *C. 5. de reb. eccles. non alien.* comprehendit quoque *conditionem*; variæ desuper sunt interpretum opiniones; omissis ceteris verior apparet *Antonii Augustini* sententia, qui vocem illam rejiciendam credit, quod in autographis & codicibus, unde hic textus primitus desumptus est, non legatur.

XXIX. Clerici possunt fidejubere, atque jussione sua proprio nomine tenentur; neque enim indistinctè Clerici fidejubere prohibentur, sed duntaxat pro certis causis verantur etiam fidejussionibus aliorum inservire *C. 1. de fid.* seu proxenetas agere in conciliandis aliorum fidejussionibus.

XXX. Quidquid sit de genuino sensu *L. 2. C. de rescind. vend.* immeritò carpit *Böhmmerus* in suo *C. J. not. ad C. 3. de empt. n. 2.* Pontificem, quòd hic inquit in arbitrio emptoris esse, si velit justum supplere pretium, aut venditionem rescindere, atque sententiam à judice alternativè esse concipiendam; curenim Pontifex in foro suo Canonico aliud quidpiam adoptare fuisset prohibitus?

XXXI. Non litera textus scripti in *C. 3. de solut.* sed interpretatio usualis recepta & approbata Clericis ære alieno gravatis, si non sint pares solvendo, tribuit beneficium competentiae.

XXXII. Rigidæ plus æquo sententiæ patronum agit *Espenius P. II. Sect. IV. Tit. 1. C. V.* dum inquit: Clericos patrimonio divites, reservatis proventibus patrimonii ex bonis ecclesiæ vivere non posse.

O. A. M. D. G.

